

NOTAT

– magasin om demokrati og Europa

Tema:

EU og jagten på verdens råvarer

Vestas' problem:

Kina sidder på vigtige mineraler

Kommisær Reding:

Ny PR-strategi for EU

TEMA: Kampen om minerale og metaller

EU er på jagt efter råvarer til industrien, især uden for EU's grænser.

Jagten på olie, træ, mineraler og metaller er ved at blive sat i system for ikke at løbe tør en skønne dag. En vifte af redskaber er pudset af og gjort klar til brug i en global kappestrid, der foregår på hele kloden med de fleste industrilande som kombattanter.

I dette nummer af NOTAT sætter vi lys på kampen om mineraler og metaller. De er i centrum for "Råvareinitiativet", der blev vedtaget af EU i 2008. Et udredningsarbejde har bl.a. ført til identifikationen af 14 mineraler og metaller, som er afgørende for dele af produktionen, og som kan være særligt svære at få fat i.

Råvareinitiativet er en strategi for at sikre EU den nødvendige mængde, og den er mest af alt en udenrigspolitisk strategi. Problemet er nemlig ikke så meget svindende ressourcer og global knaphed, men at mineralerne og metallerne tit ikke er i "trygge hænder". Det skal forstås som lande, der ikke nødvendigvis sælger råvarerne til udlandet betingelsesløst og til markedspris. Lande på listen er f.eks. Sydafrika, Zimbabwe, Rwanda, DR Congo, Bolivia, Indien og Mexico.

Og der går allerede til makronerne. EU satser hårdt på handelsaftaler, der sikrer uhindret adgang til råvarer, diplomatiet sættes i sving både i det direkte forhold til andre lande og i internationale forhandlinger, og udviklingsbistand til især Afrika målrettes i højere grad projekter, der kan føre til øget adgang til reserverne.

Der er tit tabere, når giganterne slås. Gennem historien har det endda tit været de lande, der har ressourcerne. Også nutidens ressourcekamp giver politiske dilemmaer og problemer. Derfor er der grund til at holde et vågent øje med jagten på råvarer. ♦

Sådan vil EU skaffe råvarer

I 2008 vedtog EU en strategi for at sikre forsyningen af råvarer til EU's industri. Under en lang dialog med erhvervslivet er 41 råvarer udpeget til nærmere undersøgelser, heraf er 14 foreløbig identificeret som "kritiske". Det betyder, at behovet er stort, og forsyningssikkerheden lille. Derfor rykker EU ud med en palet af initiativer for at sikre, at industriens behov kan dækkes i fremtiden.

- **Handelspolitik**

EU vil sikre sig handelsaftaler, som giver uhindret adgang til råvarer, eller mindst den samme adgang som andre. Derudover vil EU bruge eksisterende handelsaftaler til det yderste, især de globale WTO-aftaler, som EU allerede har brugt flere gange i klagesager om adgang til at importere råvarer.

- **Diplomati**

EU vil bruge diplomatiske midler til at gå i brechen for europæiske virksomheders interesser i konkrete lande.

- **Udviklingsbistand**

Især i Afrika vil adgangen til råvarer blive fremmet af bistandsprogrammer til udvikling af f.eks. mineindustrien, udbygning af infrastruktur, samt "forbedring af forvaltningen af naturressourcer".

- **Større udnyttelse af egne ressourcer**

Gennem udveksling af idéer om udvinding af råvarer, og gennemførelse af fælles forskningsprogrammer, vil EU stimulere til at øge forsyningen af de råvarer, der findes i medlemslandene.

- **Genbrug**

Støtte til udvikling af ressourcevenlige produkter, finansiering af forskning, og vedtagelse af varestandards, som skal fremme genbrug af råvarer. ♦

Dansk vindkraft i kinesiske hænder

Alene udbygningen af vindkraft i Kina vil kræve tre gange så meget af et svært tilgængeligt metal som den totale verdensproduktion i 2008. Danske Vestas konstaterer, at vindmøllebranchen har et alvorligt forsyningsproblem.

» Dette kaldes for strategisk planlægning, sagt til dem i Washington og på Wall Street, der ikke kan forstå hvorfor kineserne vil tage denne vitale ressource fra os. «

KINAS RÅVARER. Neodymium bliver brugt til lette og stærke magneter i generatoren i vindmølleindustrien og i elbiler.

Elmotoren i hybridbilen Toyota Prius indeholder omkring et kilo neodymium.

Moderne vindmøller indeholder, iflg *Technical Metals Research*, mellem et og tre ton af det svært tilgængelige råmateriale, der hører til gruppen "sjældne jordarter".

En ny type af vindmøller uden gearkasse, vil drive efterspørgslen på neodymium yderligere op.

»Vi producerer ikke vindkraftværker med den slags møller. Hvis vi gjorde skulle vi bruge 10 gange mere neodymium end vi gør i dag. Det er en af flere overvejelser vi gør os, og noget vi er meget opmærksomme på,« siger Michael Holm, kommunikationsdirektør for Vestas.

Michael Holm konstaterer, at 90 procent af verdens neodymium produceres i Kina.

»Det kan give forsyningsproblemer, men også problemer, hvis udvindingen skulle vise sig at foregå under forhold som vi ikke kan stå inde for,« siger han.

En slags industripolitik

Vindmølleindustriens afhængighed af råmaterialer fra Kina er også noget Dansk Industri (DI) interesserer sig for. I en rap-

port fra marts i år fremhæver DI særligt ét spørgsmål: De "kritiske" råvarer, d.v.s. vigtige og svært tilgængelige råvarer, bliver brugt af den kinesiske regering til at gøre Kina mere tiltrækkende for udenlandske virksomheder.

»Kinas eksportbegrænsninger af de kritiske råvarer gælder ikke for virksomheder, der etablerer sig i landet. I virkeligheden er der tale om en slags industripolitik,« siger konsulent Casper Venbjerg Hansen.

Han beskriver to modsatrettede måder, Kina bruger sin nøglerolle på: Eksportrestriktioner, d.v.s. begrænsninger på eksporten, driver priserne op, mens dumping kan slå bunden ud af forsøg på at etablere miner for sjældne jordarter andre steder i verden.

»Der er ingen modsætning dér. Kina har altid flere dagsordner,« siger Casper Venbjerg Hansen og citerer Kinas Deng Xiaoping fra 1992:

»Mellemøsten har olie, vi har sjældne jordarter.«

"Nationale ressourcer"

Jack Lifton, konsulent og redaktør af nyhedsbrevet *Technical Metals Research* beskriver efter et besøg i Beijing, hvordan Kina kraftigt vil øge landets eget forbrug af de sjældne jordarter.

Jack Lifton tror ikke, at Kina ser det som mål i sig selv, at begrænse eksporten. Perspektivet er, at man vil sikre sig råvarer til sine egne satsninger på "grønne teknologier", såsom elbiler og vindkraftværker.

»Dette kaldes for strategisk planlægning, sagt til dem i Washington og på Wall Street, der ikke kan forstå hvorfor kine-

fortsættes næste side...

... fortsat fra forrige side

serne vil "tage denne vitale ressource fra os". Dette kaldes i øvrigt også for beskyttelse af nationale ressourcer,« skriver Lifton med vis sarkasme.

Casper Venbjerg Hansen på Dansk Industri ser også et nationalt kinesisk perspektiv i den måde, landet håndterer de kritiske råvarer på.

»Hvis man påberåber sig knaphed på ressourcer, så er reglerne i WTO (World Trade Organization, Verdenshandelsorganisationen) ret svage. Men hvis man først og fremmest tager hensyn til egne virksomheder, så er det ikke i overensstemmelse med grundlaget for WTO.«

Lange perspektiver

For danske virksomheder og Dansk Industri er spørgsmålet om de kritiske råmaterialer er blevet mere akut på det seneste.

»Lige den problemstilling kom op for nyligt, da vi afholdt en markedsdag for investorer i Colorado i USA,« fortæller Michael Holm på Vestas.

Dansk Industri deltager i arbejdet med at skrive svar på en række spørgsmål fra Kommissionen til arbejdsgivernes europæiske paraplyorganisation, Business Europe. Det er spørgsmål om, hvilke behov virksomhederne har for råvarer, og hvordan de bedst kan sikres i fremtiden.

»Overordnet er det rigtigt godt, at Kommissionen tager fat på denne her problemstilling. Der var en positiv opbakning til indholdet sidst vi holdt konference,« siger Casper Venbjerg Hansen.

Han understreger, at man står i starten af overvejelser med store og lange perspektiver:

»Det kan tage 5-10 år at etablere nye miner, mens forandringerne i efterspørgsel og priser kan svinge hurtigt indenfor et år. På konferencen var der nogen, som sagde: Beslutninger i en enkelt mineby et eller andet sted kan afskære adgangen i hele EU.« ♦

»Hvis man først og fremmest tager hensyn til egne virksomheder, så er det ikke i overensstemmelse med grundlaget for WTO.«

Råvarekamp udløser EU-klager

EU angriber Kinas råvarepolitik i Verdenshandelsorganisationen (WTO).

KLAGESAG. En af EU's metoder til at sikre sig adgang til råvarer verden over er handelsaftaler. Og de aftaler, der bruges flittigst er reglerne for Verdenshandelsorganisationen (WTO). WTO rummer nemlig et klagesystem, som kan bruges til at klage over lande, der bryder reglerne, og i sidste ende føre til sanktioner. Netop dét system har EU taget i anvendelse over for Kina.

Konkurrencefordel

I november blev Kina indbragt for WTO's klagesystem af USA, Mexico og EU med en påstand om, at Kina bryder de fælles regler i sin forvaltning af landets råvarer.

Ved den lejlighed sagde EU's handelskommissær Ashton:

»Kinas restriktioner på råmaterialer fortsætter med at skævvride konkurrencen og øge globale priser, hvilket gør forholdene for vores virksomheder endnu mere vanskelige. Jeg beklager, at diskussionerne med Kina ikke har ført til en mindelig løsning, hvilket vi havde foretrukket.«

I fokus er ni råstoffer, herunder gul fosfor, bauxit, magnesium, mangan og zink. Fælles for stofferne er, at de alle er underlagt eksportre-

striktioner i Kina. Enten er eksporten pålagt en told, eller også er der grænser for, hvor store mængder, der må eksporteres uforarbejdet. Det giver kinesiske virksomheder en konkurrencefordel på verdensmarkedet, argumenterer klagerne.

Flere klager måske på vej

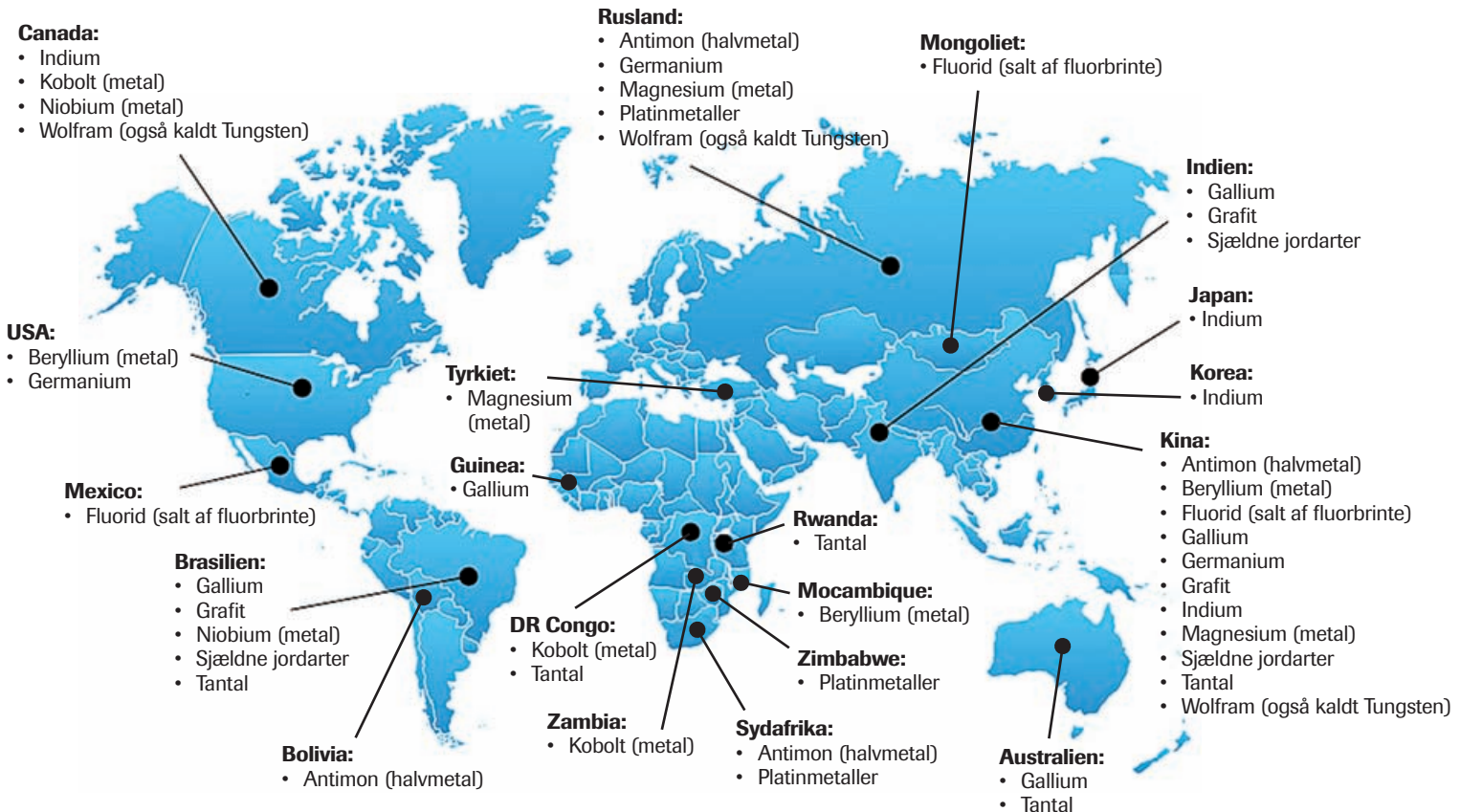
Sagen om de ni mineraler afgøres i 2011. Men allerede inden da, kan Kina få en ny sag på halsen. Det kan nemlig komme til en klage fra USA over Kina's restriktioner på eksport af sytten "sjældne jordarter", f.eks. neodymium, der bl.a. bruges i vindmølleindustrien. USA's handelsrepræsentant har bedt USA's erhvervsliv om oplysninger om Kinas politik på området, og det ses af kommentatorer som et første skridt mod en formel klage.

NOTAT har spurgt om EU vil tilslutte sig en eventuel klage:

»Der kan ikke svares klart ja eller nej på dét spørgsmål«, siger en talsperson for Kommissionen.

»Vi forbeholder os retten til at handle på andre sager (end de ni mineraler, red.), men i øjeblikket vurderer vi situationen.« ♦

Hvor er de kritiske råvarer?

De 14 mest kritiske råvarer

14 råmaterialer er udpeget af EU til at være de "mest kritiske". Det betyder, at de er afgørende for industrivirksomheder og svære at få fat i. Men hvad bruges de til?

Antimon (halvmetal): Bruges i stållegeringer, batterier

Beryllium (metal): Bruges i højttalere, elektroder, kernekraftværker og kernevåben

Kobolt (metal): Bruges i hurtigstål, magneter, katalysatorer, farvestof

Fluorid (salt af fluorbrinte): Bruges i lægemidler, tandpleje, løsningsmidler, overfladebehandling (teflon)

Gallium: Bruges i halvledere (galliumarsenid)

Germanium: Bruges i lysledere, lysforstærkere (night-vision)

Grafit (krystalform af kul): Bruges i elektroder, smøremidler, kernekraftværker

Indium: Bruges i LCD-skærme

Magnesium (metal): Bruges i stål, motorblokke, dåser, fyrværkeri

Niobium (metal): Bruges i legeringer, implantater

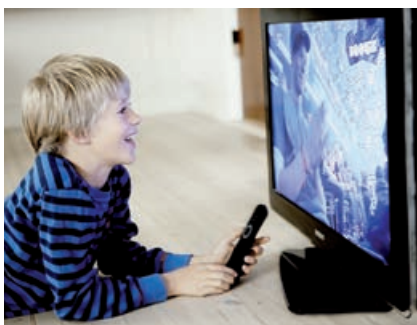
Platinmetaller (ædelmetallerne platin, palladium, iridium, rhodium, osmium, og ruthenium): Bruges i elektronik, katalysatorer, smykker

Sjældne jordarter (også kaldt sjældne jordartsmetaller, 15 grundstoffer bl. a. lanthan, neodymium og cerium): Bruges i magneter, katalysatorer, superledning, laserteknik, tv-skærme

Tantal (metal): Bruges til: ledere, elektroniske komponenter, overfladebehandling

Wolfram (også kaldt Tungsten): Bruges til: glødetråde, legeringer, svejsning, ammunition.

Kilde: EU-Kommissionen: Critical Raw Materials for the EU, EU-Kommissionen, juni 2010.

EU's råvarejagt i Afrika kan give bagslag

Nye handelsaftaler mellem EU og de afrikanske lande er nu i dyb krise. Efter otte år ved forhandlingsbordet kan europæerne mærke følgerne af, at Kina og Indien også er stærkt interesserede i Afrikas råvarer.

HANDELSFORHANDLINGER I KRISE.

Efter lang tids tovtrækkeri er forhandlingerne om nye handelsaftaler mellem EU og de afrikanske lande syd for Sahara gået i hårdknude. De nye aftaler, der hedder De Økonomiske Partnerskabsaftaler (EPA), har været under forhandling siden 2002, men tempoet har været umådelig langsomt, især fordi parterne ofte har stået langt fra hinanden. Afrikanerne har bl.a. strittet imod at give EU toldfri markedsadgang, og øget adgang til råvarer, for at kunne bevare den lette adgang til EU-markedet, de traditionelt har haft. Nu er det hele gået så meget i stå, at EU må gå i tænkeboksen.

Træthed

»Efter otte års intensive forhandlinger, ser vi nu en EPA-træthed i EU,« siger Marc Maes, som er handelsmedarbejder i den belgiske u-landsorganisation 11.11.11, og som har fulgt forhandlingerne tæt fra begyndelsen.

»Kommissionen overvejer, hvad den skal stille op med EPA'erne, der er endt i en blindgyde. Nu overvejer EU at skruede ned for kravene i nogle af forhandlingerne og endda indstille nogle af dem,« siger han til NOTAT.

Ifølge Marc Maes har forløbet siden 2002 været præget af et hårdt pres fra EU for at få vidtgående adgang til de afrikanske markeder, i en grad, så det vil komme på tværs af mulighederne for at skabe udvikling. Men aftalerne, som indgås mellem EU på den ene side og fem regioner i Afrika på den anden, har ikke rigtig fået luft under vingerne. Alle regionale aftaler med hhv. Vestafrika, Østafrika, Centralafrika, Sydøstafrika og det sydlige Afrika er ikke bare ufærdige, men også under pres for at blive ændret. En lang række afrikanske lande har endda meldt ud, at de

slet ikke er interesseret i at indgå en aftale med EU. Ikke på de nuværende betingelser, i hvert fald. Og i EU, som ellers har taget mange bølgegang med stoisk ro, og næsten upåvirket holdt kursen, slår nu en kende bak, og overvejer nye veje. Et møde for EU's udviklingsministre den 22. oktober i år skal derfor tage stilling til, hvordan der kan findes en løsning.

Råvarer ét af flere stridspunkter

At forhandlingerne går skidt, fremgår tydeligt af en rapport fra Kommissionen fra den 15. juni i år. Af denne kan det f.eks. ses, at skatter på eksport af råvarer er et stridspunkt i alle fem forhandlinger. Fra begyndelsen har EU nemlig insisteret på at få fjernet, hvad der betragtes som urimelige forhindringer for adgang til råvarer i Afrika, især afgifter på råvareeksport. Og det har de afrikanske lande altså i vid udstrækning modsat sig.

David Hachfeld, som er handelsmedarbejder for u-landsorganisationen Oxfams tyske afdeling, der sammen med en række andre europæiske organisationer udgiver en rapport i november om EPA-forhandlingerne og Afrikas råvarer, mener råvarer spiller en rolle i krisen:

»Råvarer er bestemt en af grundene til, at der er en EPA-træthed i EU. Det er en af flere grunde, men det er en faktor,« siger han og peger på, at et krav om på sigt at fjerne told på næsten alle varer, der kommer ind i Afrika fra EU også er et stort problem.

En gammel historie

Retten til selv at disponere over sine råvarer, og til at bruge dem som et aktiv, der kan skabe udvikling, har været en afrikansk mærkesag i årtier. Elizabeth Tankeu, der er ansvarlig kommissær for handel i

Der er rift om Afrikas råvarer. Efter Kina og Indien

Den Afrikanske Union, en sammenslutning af alle afrikanske lande, luftede netop det synspunkt på et møde i juli i år:

»Mange af vores råvarer sendes ud og vender tilbage som produkter, vi kan købe, og det fastholder os i fattigdom. Hvorfor kan vi ikke udvikle vores egne ressourcer og øge værdien af dem hjemme?« spurgte hun.

»Vi har eksporteret vores råvarer til Europa siden kolonitiden. Og de kommer stadig hér efter vores ressourcer. Men vi er forblevet det fattigste kontinent,« sagde hun og fortsatte:

»Gennem EPA-aftalerne vil EU have Afrika til at handle med dem uden told. De siger, de vil have handel på lige betingelser. Men vi siger, at der stadig er meget, der må forandres i Afrika før vi er parate til at åbne handlen lige så meget som EU.

har meldt sig som store aftagere i de senere år, er det blevet sværere for EU at øge forsyningerne til den europæiske industri.

Og vi siger til dem, at vi ikke vil fortsætte med at eksportere råvarer,« sagde Elizabeth Tankeu.

Det er dog ikke Tankeu, som forhandler på landenes vegne. Og forhandlerne for de afrikanske lande stiller ikke modsetningen helt så skarpt op. For EU har allerede i 2007 vist sig parat til at forringe afrikanske landes adgang til det europæiske marked, hvis der ikke findes et fælles grundlag for handelssamkvemet. Og råvarer er ikke faldet i prioritet i de senere år.

EU's handelspolitik og råvarerne

Handelspolitik er en meget vigtig del af EU's strategi for at sikre sig råvarer til den europæiske industri. I 2006 blev det en høj prioritet under EU's handelspolitik at "tackle forhindringer for adgang til ressourcer såsom energi, metaller, skrot og

primære råvarer". Og i 2008, blev handelspolitikken derfor fremhævet som et vigtigt instrument til at sikre importen. Det skete med vedtagelsen af det såkaldte "råvareinitiativ".

I de senere år har Kommissionen i samarbejde med dele af erhvervslivet, arbejdet på at identificere de lande, som begrænser udenlandske virksomheders adgang til landets råvarer, og er for længst begyndt at skride til handling, bl.a. ved at indklage lande for Verdenshandelsorganisationen (WTO), eller ved at indlede diplomatiske forhandlinger, det såkaldte "råvare diplomati".

Derudover har EU gennemført undersøgelser af behovet for industrien. Sådan en undersøgelse mundede i foråret ud i en rapport, som vurderede forsyningsmulighederne for 41 vigtige råvarer. Af dem blev

14 udnævnt til at være "kritiske" – d.v.s. centrale i visse former for produktion, og svære at få fat i.

Afrika er vigtig

I dette spil er Afrika en vigtig brik.

Det mener i hvert fald Raf Custers, som er forsker i råvarer, journalist, og forfatter til en omfattende rapport fra det belgiske institut IPIS om Afrikas råvarer og kampen om dem.

»Man kan jo bare tage et kig på listen over de 14 råvarer, som EU nu betegner som kritiske. Flere af dem findes i Afrika. Det gælder f.eks. kobolt og tantal, som man finder i Sydafrika, men først og fremmest i Den Demokratiske Republik Congo. Også Mozambique ligger inde med vigtige mineraler. Hvis EU vil sikre sig hele listen,

fortsættes næste side...

fortsat...

kommer man ikke udenom Afrika. For nogle mineralers vedkommende er der simpelthen for få steder, de kan findes.»

Raf Custers peger derudover på olie, uran og træ som nogle af de råvarer, hvor EU holder et skarpt øje med Afrika.

»Faktisk var nogle tyske virksomheders interesser i Afrika en af grundene til, at EU overhovedet fik en strategi for råvarer i 2008,« siger han med henvisning til det såkaldte "råvareinitiativ".

Ikke alene

Men at der er stærke interesser på spil i Europa er alligevel ikke ensbetydende med, at døren åbnes i syd. Det viser vanskelighederne med EPA-forhandlingerne.

»EU er ikke alene på planeten. Der er andre spillere på banen, som konkurrerer med EU om adgangen til Afrikas råvarer,«

siger Raf Custers med henvisning til, at Kina og Indien er begyndt at foretage store investeringer i verdensdelen, og er begyndt at importere store mængder råvarer.

Ifølge David Hachfeld fra Oxfam har det ført til en ændring af styrkeforholdene:

»EU-kommissionen ved udmærket, at hvis de lægger for stort pres på de afrikanske lande, så kan afrikanerne let vende sig mod Kina og Indien for at sikre eksporten. Afrika har ikke ligeså meget brug for Europa som tidligere,« siger han.

Raf Custers er enig, men maner til forsigtighed:

»En afrikansk statsleder sagde for nyligt, at han gerne ville befinde sig lunt mellem to stormagter. Men det er stadig en lidt optimistisk vision. EU er stadig det vigtigste eksportmarked for de afrikanske lande.« ♦

Tekst: Sven Skovmand

EU har Afrika

FOTO: SCANPIX

Aktiv EU-debat

EU og borgerinddragelse

– hvordan kan det være så svært?

Aftenmøder med **Rebecca Adler-Nissen**, **Tormod Olsen** og **Silas Harrebye**.

Den **12. oktober** 2010 kl. 19-21.30 i København

Den **9. november** 2010 kl. 19-21.30 i Odense

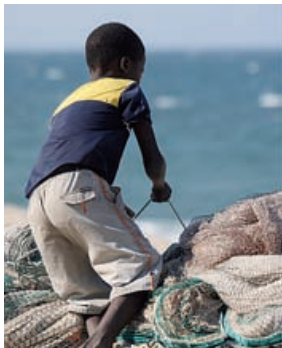
Arrangeret i samarbejde med Debatforeningen Hvdharvigang!

EU-rundvisning på Christiansborg

Rundvisning og debat med **Anne-Marie Meldgaard** (S), formand for Europaudvalget

Torsdag den **4. november** 2010 kl. 15.45

På rov i Afrikas farvande?

I 2012 skal en ny Fiskeripolitik vedtages i EU, så DEO lægger allerede nu op til debat.

Debatmøder sammen med IBIS den **28. oktober** kl. 19-21.30 i København den **2. november** kl. 19-21.30 i Århus

Konference sammen med Fiskerifagligt Netværk i Fællessalen på Christiansborg den **7. december** kl. 12.45 – 17.00

Temanummer af NOTAT januar 2011.

3-dages studietur med bus til

Bruxelles om EU og pressens rolle

Lørdag-tirsdag den **27. - 30. november 2010**

Hvorfor skriver pressen næsten kun om Christiansborg, når størstedelen af lovgivningsprocessen foregår i EU?

Vi besøger Parlamentet og andre aktører i Bruxelles. Journalist Poul Smith er gæsteguide.

Pris 1.500,- kr. (medl. af DEO og NOTAT-abonnenter kun 1.300 kr.) inkl. to overnatninger på 4-stjernet hotel i dobbeltværelser og morgenmad.

Se program og tilmeld dig på www.deo.dk eller telefon 70 26 36 66

Kina og Indien spiller en stadig

ANALYSE. EU har traditionelt betragtet Afrika syd for Sahara som "sin" verdensdel. Det hænger sammen med, at næsten alle disse lande, bortset fra Sydafrika, indtil 1960 var kolonier under lande, der var medlemmer af EU. Den forhistorie har EU brugt siden 1974 til at lave handelsaftaler med de afrikanske lande, som gav dem forholdsvis let adgang til EU's marked, mens EU fik andre privilegier i Afrika. Men dette forhold er nu under forandring, og et nyt forhold til de afrikanske lande er under opbygning. EU's særstilling er under pres fra flere sider.

Kampen om råvarerne

EU havde klare fordele af det gamle system. Europæiske mineselskaber kunne fortsætte med at udvinde mineraler fra Afrika, hvor der formentlig er større uudnyttede forekomster end noget andet sted i verden. Og de europæiske industrier kunne være sikre på at få de råstoffer, de

ikke længere for sig selv

Det er især Indien, som har meldt sig som stærkt interesseret aftager af afrikanske råvarer.

større rolle i Afrika. Og især Indien har brug for råstoffer.

havde brug for. Men denne situation er hastigt ved at ændre sig. Og det skyldes først og fremmest Kina og Indien.

Kinas indflydelse har længe været synlig i Afrika. I en lang række lande kan man se kinesisk anlagte veje og jernbaner og kinesiske fabriksanlæg. Og i 2009 tilbød Kina de afrikanske lande billige lån for op mod 60 milliarder kroner.

Men konkurrencen om råvarerne kan blive langt hårdere fra Indien. For godt nok har Indien indtil nu haft en langsommere udvikling end Kina, men i de seneste år har Indien haft en økonomisk vækst på op til 10 procent om året. Og da Indien kun råder over begrænsede mængder af råvarer, er inderne ivrige efter at få råstoffer fra Afrika.

Kina har derimod de allerfleste råstoffer inden for sine grænser, og er først og fremmest interesseret i de lande, der har olie – Angola, Nigeria, Ækvatorial Guinea og Sudan.

Denne interesse er knap så bekymrende for EU som indernes interesse for råstoffer.

Inderne bruger lokal arbejdskraft

Kina aftager mere end 10 procent af den afrikanske eksport og fordobler sin samhandel med de afrikanske lande i årene fra 2000 til 2008. Kineserne køber tre gange så mange varer som inderne.

Til gengæld investerer Indien mere i de afrikanske lande end kineserne gør. Og mens de store kinesiske projekter hovedsagelig beskæftiger kinesere og bruger kinesiske materialer, gennemføres indernes projekter i et nært samarbejde med lokale firmaer.

Det gælder især i Sydafrika, hvor der fra gammel tid findes en betydelig indisk befolkning – og hvor der findes flere vigtige råstoffer end i noget andet afrikansk land, bortset fra Congo.

Og mens kun få 4 procent af kineserne

i Afrika er blevet afrikanske statsborgere, gælder det halvdelen af inderne.

Ny handelspolitik

Udover det direkte pres fra Indien og Kina, er EU's adgang til afrikanske råvarer også under pres på den handelspolitiske scene. De gamle aftaler om gensidige privilegier er blevet dømt ulovlige af Verdenshandelsorganisationen (WTO). EU har derfor lagt en ny kurs over for de tidligere kolonier med et nyt sæt handelsaftaler, kaldet Økonomiske Partnerskabsaftaler (EPA). EU forsøger at bruge disse aftaler til at opretholde og udbygge adgangen til afrikanske råvarer, men det går ikke gnidningsløst for sig. I løbet af sommeren 2010 har EU-Kommissionen sat forhandlingerne om de nye aftaler i stå under indtryk af dyb afrikansk skepsis og modstand mod EU's krav.

Det kan være et udslag af, at Europa ikke længere har Afrika for sig selv. ♦

Formanden for Kommissionen Barroso i centrum for opmærksomheden. Det skal han være oftere, hvis det står til Kommissær Reding.

Fokus på formanden døgnet rundt

EU-ledelsen skifter strategi: Fem års forsøg med borgerdeltagelse erstattes med forstærket spin. Kommissionsformand Barroso får egne fotografer på døgnvagt. Politiske bloggere kan regne med indsigelser fra Bruxelles.

IMAGEPLEJE. EU i almindelighed, og formand for Kommissionen José Manuel Barroso i særdeleshed, fylder for lidt i det europæiske medielandskab.

Det er udgangspunktet for en ny kommunikationsstrategi, udarbejdet af Kommissær Viviane Reding fra Luxembourg – og behovet ser ud til at være påtrængende.

Da Barroso den 7. september skulle holde en længe ventet tale i EU-Parlamentet om "Unionens tilstand", var Kommissio-

nen nervøs for, om de valgte parlamentarikere ville være til stede i tilstrækkeligt antal. Det var formændene for parlamentets politiske grupper også, og de foreslog, at parlamentarikerne diæter simpelthen blev trukket, hvis de var fraværende. Det måtte de dog hurtigt tage af bordet igen efter skarpe protester fra parlamentarikere. Og netop i dette tilfælde mødte EU-parlamentarikerne faktisk talstærkt op.

Der er til gengæld ikke meget, der ty-

der på, at interessen for Barroso's visioner udenfor mødesalen var, og er, særlig stor.

Tilliden daler

Ifølge den seneste undersøgelse fra Eurobarometer, Kommissionens løbende meningsmålinger, mener i gennemsnit 18 procent af de adspurgte, at EU-medlemskab er en dårlig ting, mens 49 procent mener, det er godt. Det giver et klart overskud på pluskontoen. Men overskuddet er det laveste, som er opgjort i de seneste ni år.

Samtidig er den generelle tillid til EU som institution dalet fra 48 til 42 procent på et år.

Det er hér Kommissær Redings nye strategi kommer ind i billedet.

14 initiativer skal gøre Kommissionen bedre til at aflæse stemningen ude i Unionen, og til at sælge sit budskab.

Hvis det går som Kommissær Reding vil, kommer vi til at se meget mere til formand Barroso på TV-skærme og på tryk i den kommende tid.

Sådan vil EU-Kommissionen nå befolkningen

VIVIANE REDINGS PLAN

1. Hurtigere varsling – Presseklip og opsummeringer af radio- og tv-udsendelser i medlemslandene gøres tilgængelige for Kommissionen fra klokken 08.45 hver morgen
2. Teleprompter i Kommissionens pressesal
3. Nyt hold af taleskrivere, som skal forberede taler om emner, der går på tværs af forskellige politikområder
4. Hurtige udskrifter af, hvad der bliver sagt på pressemøder
5. Harmonisering af alle kommissærernes hjemmesider og et webhold på otte personer, der skal sørge for opdatering af siderne døgnet rundt
6. Ny webbaseret sms-service, som skal sende hurtige beskeder til journalister
7. TV-hold som fast rejseselskab for formand Barroso
8. Journalister inviteres til at rejse med kommissærer til vigtige møder
9. To nye fotografer til at dække formand Barroso døgnet rundt
10. Overvågning af politiske blogs og hurtige svar og kommentarer
11. Tre nye grafiske designere til at udforme logos, powerpoint præsentationer og andre indpakninger af Kommissionens budskaber
12. Ensartning af EU-logoer; alle skal indeholde flaget med de 12 stjerner
13. Ny branding (markedsføring) for at styrke og strømline Kommissionens virksomhedsprofil ("corporate image")
14. Ny portal (hjemmeside) for den samlede borgerinformation om EU.

Kilde: Brev fra næstformand Viviane Reding til formand José Manuel Barroso, 21. juni 2010.

Kommissær Viviane Reding.

Fotografer og telepromptere

José Manuel Barroso får tildelt to fjernsynsproducenter med den ene opgave at lave indslag til tv-kanalen Europe by Satellite, når han er ude at rejse.

Derudover får han sit eget korps af fotografer, som skal stå stand by 24 timer i døgnet.

Der bliver installeret telepromptere i Kommissionens store pressesal i Bruxelles, så Barroso og andre kan kigge ind i de små europæiske hjem gennem tv-kameraet, og samtidig læse fra et manuskript.

Der bliver afsat penge til særligt udvalgte journalister, som skal følge formanden og andre medlemmer af Kommissionen på tæt hold til vigtige møder udenfor Bruxelles. Modellen minder om den, som bliver brugt, når danske journalister rejser med i partilederne i deres busser i valgkampe, eller rapporterer indkapslede ("embedded") blandt soldater i Irak og Afghanistan.

Blogovervågning

EU-ledelsen går også i offensiven i de "sociale medier", såsom Facebook og blogs.

De ansatte i Kommissionen får mu-

lighed for at abonnere på en service, som automatisk søger efter nøgleord i blogs på nettet; "European Blog Monitoring".

Den særlige talsmandstjeneste – Kommissionens korps af pressemedarbejdere – sørger derefter for, at der hurtigt bliver leveret indsigelser eller kommentarer til de blogs, som overvågningssystemet har reageret på.

Derudover skal et netværk af 10-15 eksperter i sociale medier hjælpe Kommissionen med selv at bruge netmedier som Facebook og Twitter målbevidst.

Nogle kommissærer har i dag egne blogs, men langt fra alle. Danske Connie Hedegaard har det ikke – endnu.

Demokrati, dialog, debat

Da José Manuel Barroso trådte til i 2004 som formand for Kommissionen, EU's daglige embedsmandsledelse, udpegede han den tidligere miljøkommissær Margot Wallström som sin næstformand. Hun fik til opgave at pleje Kommissionens forhold til borgerne og til andre EU-organer.

Margot Wallström lancerede en plan D, med d som i demokrati, dialog og debat. Borgerne skulle med på vognen.

Det blev ikke nogen større succes.

En af flere grunde var, at Wallström hverken havde sit eget budget, eller eget embedsværk til at bakke op om sine egne udspil.

Det har Viviane Reding derimod. Hun er ansvarlig for retlige anliggender, sammen med Cecilia Malmström fra Sverige, men også for Kommissionens generaldirektorat for kommunikation.

Ikke det sidste skridt

Viviane Reding har dermed sit eget generaldirektorat i ryggen, hvor danskeren Claus Sørensen er generaldirektør. Hun kan derfor omsætte sine egne forslag til stillinger og bevillinger.

Det gør det alt andet lige noget nemmere at gå fra ord til handling end tilfældet var med Margot Wallströms plan D.

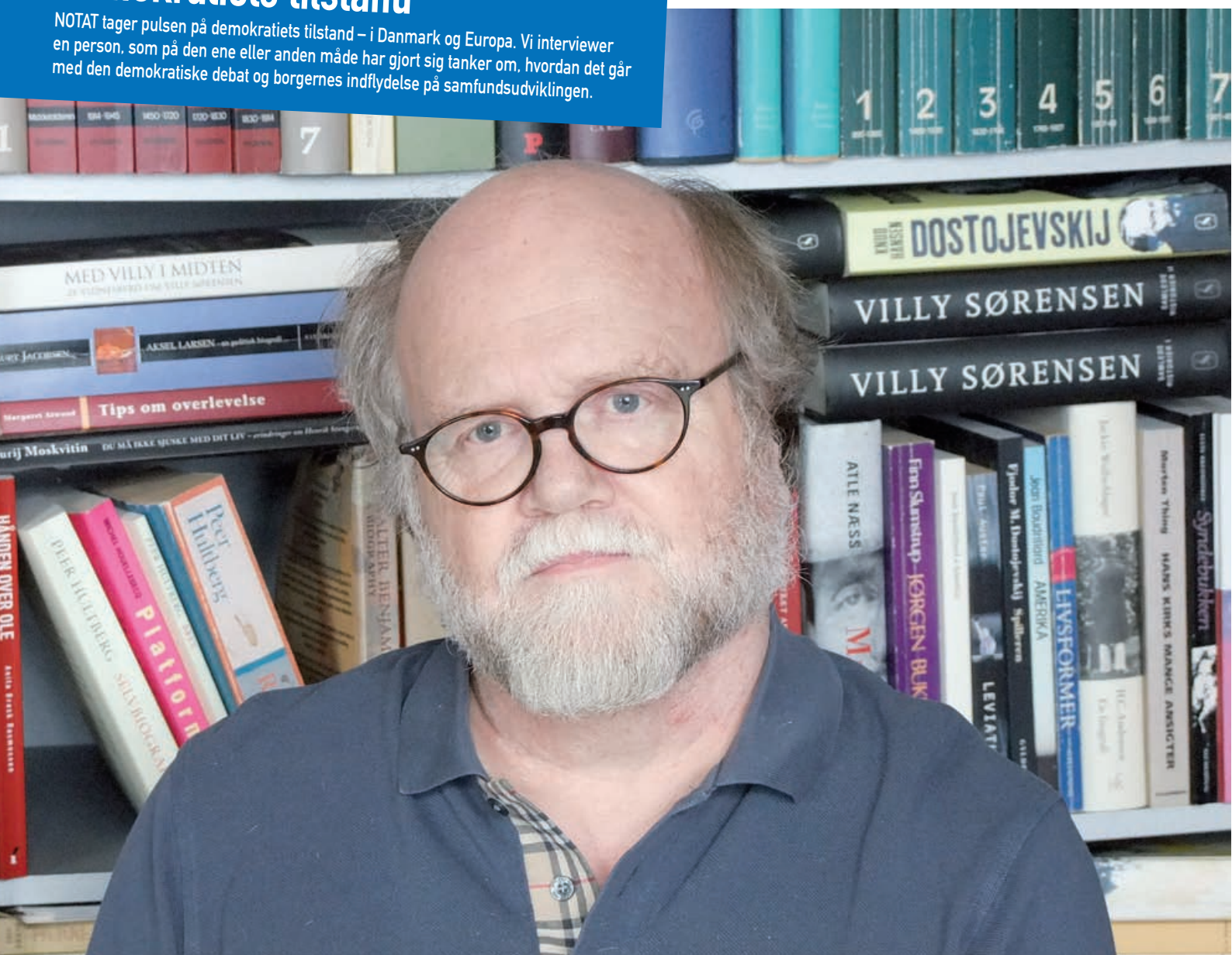
I et brev til sin chef, kommissionsformand Barroso, formidlet af nyhedsportalen Euractiv.com skriver Viviane Reding:

"Disse omtalte initiativer indebærer et første, men bestemt ikke det sidste skridt i forbedringen af Kommissionens indsats indenfor kommunikation." ♦

Månedens interview:

Demokratiets tilstand

NOTAT tager pulsen på demokratiets tilstand – i Danmark og Europa. Vi interviewer en person, som på den ene eller anden måde har gjort sig tanker om, hvordan det går med den demokratiske debat og borgernes indflydelse på samfundsudviklingen.

For en sikkerheds skyld

Frygten har bidt sig fast i de demokratiske samfund efter 11. september og i dansk kontekst også i kraft af Muhammedkrisen. "Frygtens politik" undergraver retsstaten og skader det levende demokrati, mener Peter Højlund, der er professor i sociologi ved Roskilde Universitet (RUC).

FRYGTENS RET. Sygdomsepidemier, terrorisme, finanskrise, gadeoptøjer og voldelig aktivisme. Det er anledninger til frygt hos befolkningen, men hvordan bør et demokratisk samfund møde denne frygt?

»Det er min opfattelse, at vi lovgivningsmæssigt skal reagere på frygt og konkrete trusler og skabe et sikkert samfund. Men det er helt afgørende, at vi trækker en grænse. Vi skal aldrig lovgive på en sådan måde, at det spiser af demokratiets hovedstol.«

Det er udgangspunktet for professor Peter Højlund, og omdrejningspunktet for samtalen, da NOTAT møder ham i hans lejlighed i København.

»Demokratiets kerne er det, den tyske filosof Hannah Arendt har kaldt *pluralitet*. Hos borgerne skal der være en politisk deltagelse, kreativitet og spontanitet, der kommer til udfoldelse uden hindringer,« forklarer Peter Højlund, der ser den politiske tendens til at sætte sikkerhed før retssikkerhed som en trussel mod den frie

demokratiske udfoldelse. Han udgav tidligere i år bogen "Frygtens ret" om denne udvikling.

Uklar lovgivning holder os tilbage

Kernen i demokratiet, mener Højlund, er i fare når lovgivningen, der regulerer vores liv og færden i det offentlige rum, ikke er ordentligt gennemtænkt.

»Da jeg skulle have lavet loftet her i stuen, spurgte tømreren mig om han kunne låne en kniv. Af frygt for den skærpede

Blå bog

Peter Høilund er professor i socialvidenskab ved Roskilde Universitet (RUC). Han er uddannet jurist fra Københavns Universitet i 1976, har en ph.d. i jura fra samme sted i 1998 og blev professor i Sociologi i 2006. Han er oprindeligt uddannet maskiningeniør.

I 2010 udgav han bogen "Frygtens ret" (Hans Reitzels Forlag). Tidligere har han udgivet en række bøger og artikler om retsfilosofi, etik, ret, anerkendelse og social retfærdighed.

knivlov, havde han ladet den blive hjemme. Jeg forklarede ham, at han var ude i et lovligt ærinde, og nok kunne forsvare at have en kniv til brug i arbejdet. Og hans svar synes jeg var meget tankevækkende: »Jeg tager ikke chancen.«

Er den uklare lovgivning et generelt problem?

»Vi ser – især i Danmark – at lovgivningskvaliteten falder ganske væsentligt. Det hænger sammen med den historiske kritik af eksperter og fagfolk. Når lovgivning skal vedtages er der to logikker på spil. På den ene side vil politikerne gerne sende et signal til offentligheden. Det skal helst gå hurtigt, for at få det relevante budskab ud. Det er grunden til, at høringsfristerne (tidsfristerne for indvendinger og bemærkninger, red.) ofte sættes ultrakort og at relevante parter, som f.eks. Retsplejerådet, ikke blev hørt i forbindelse med vedtagelsen af terrorpakkerne,« siger Peter Høilund.

»Det er en grundlæggende forudsætning for retssikkerhed og demokrati, at man som borger kan forstå lovgivningen og kender konsekvenserne af sine handlinger. Her møder vi det problem, at der er en grumsethed i retsgrundlaget. Og så bliver konsekvensen, at man for en sikkerheds skyld holder sig tilbage.«

Nødvendighedens politik

Der er mange forskellige ting at frygte, men den politik, som frygten imødegås af, er som regel den samme: "Nødvendighedens politik". Det er en politik, der ikke baserer sig på argumentation, det er politik uden alternativ.

»Hvad vil du helst have...« spørger professoren i en efterligning af tidens politikere; »...frihed til demokratisk deltagelse eller sikkerhed? I visse perioder, når frygten er talt op, så vil man være villig til at ofre sin egen frihed til fordel for sikkerhed.«

Og der er mange eksempler på lovgivning, der er gennemført på denne måde, mener han.

»De to terrorpakker er oplagte eksempler på lovgivning, der er blevet til på baggrund af frygt. De er kendetegnet ved, at de blev gennemført uden en egentlig opposition, og uden at man giver sig tid til at indhente høringssvar hos retsplejerådet eller andre eksperter. Frygtens ret gennemføres for at sende et signal til befolkningen. Ikke fordi man forventer, at den er virkningsfuld. De er gennemført for en sikkerheds skyld.«

Hvad kan frygtens ret betyde for borgernes deltagelse i demokratiet?

»Jamen der er det oplagt at se på lømmelpakken, hvor det særlige er, at man som almindelig, fredelig deltager i en

demonstration kan blive tilbageholdt administrativt i op til 12 timer, uden at der er noget at udsætte på ens adfærd. For en sikkerheds skyld. Det er politiets vurdering, der tæller. Det er i klar strid med den retsgrundsætning, som siger, at når du er i det offentlige rum, så må myndighederne kun antaste dig, hvis der foreligger en konkret mistanke.«

» Der er ved at indfinde sig en autoritær form for ret, der kan vise sig invaliderende for vores demokrati. «

Anslag mod demokratiet

De konsekvenser, frygten har fået i politik og lovgivning er ikke et perifert problem, siger Peter Høilund. Han ser det som en stor brik i billedet af demokratiets tilstand.

»Det er et alvorligt anslag mod demokratiet i Danmark. Jeg vil ikke på nogen måde bestride, at vi har et velfungerende demokrati. Men de mange eksempler, vi kan finde på skred i grundlæggende retsprincipper – det er faresignaler. Visitationszoner, administrative tilbageholdelser og så videre. Jeg bruger med vilje ikke begrebet totalitært. De vesteuropæiske lande er ikke totalitære. Men der er ved at indfinde sig en autoritær form for ret, der kan vise sig invaliderende for vores demokrati,« slutter Peter Høilund. ♦

» Hvad vil du helst have: frihed til demokratisk deltagelse eller sikkerhed? «

»Den anden logik, der går lige imod, den ligger hos de fagfolk, der skal anvende reglerne. Deres interesse er, at der kommer en lovgivning ud af den politiske proces, som gør samfundets institutioner og organisationer i stand til at udføre deres arbejde. Hvis man ikke lytter til fagfolkene, så får man en lovgivning, der bliver uklar og uhensigtsmæssig.«

Denne uklarhed i lovgivningen er et stort demokratisk problem, mener Peter Høilund:

**Emilie Turunen,
medlem af
EU-Parlamentet,
SF**

Er det ok at stjæle musik?

"Har du hørt den nye cd med The William Blakes? Den er super-fed, jeg har lige fundet den på nettet og downloadet den."

Den type bemærkning hører jeg ind imellem i min omgangskreds, en bemærkning der rent faktisk dækker over et af tidens store politiske slagsmål både i Danmark og her i Bruxelles.

Tiden hvor man gik ned til sin lokale pladepusher og købte sin musik er nemlig endegyldigt forbi. Musik - og i øvrigt også film, spil og en masse andet digitalt materiale - flyder nu primært rundt i cyberspace, hvor rigtig meget af det ligger ulovligt, og mange mennesker kopierer, deler og downloader det, selvom det i de fleste tilfælde er beskyttet af ophavsret.

I mange år har bl.a. musikindustrien jagtet ganske almindelige mennesker, der har delt og downloadet cd'er og dvd'er eller streamet den nyeste blockbuster fra Hollywood. Og juridisk er der da heller ikke nogen tvivl. Det er ulovligt at krænke ophavsretten.

Men dermed er svaret ikke givet. For faktum er, at musik, film og andet copyright-dækket materiale i dag bliver delt og udvekslet på nettet i en grad, så kunstnere og rettighedshavere ikke får penge for det, de har produceret - og det kan nok så mange piratjægere ikke gøre noget ved! Derfor har vi brug for et nyt system.

For mig er det ikke så afgørende, om de store fisk i musik- og filmbranchen får en del af kagen. Det vigtigste er, at særligt de små og upcoming kunstnere får betaling for deres arbejde, så vi sikrer en stadig strøm af ny kunst, der beriger os alle sammen.

En mulighed er at gøre privat fildeling lovligt. Det skal naturligvis følges op af en form for kompensationsystem, så kunstnere alligevel modtager betaling. En anden mulighed er, at man som forbruger betaler et fast beløb og så får fri adgang til musik og film.

Hvor vi ender, er endnu uvist, men der er næppe tvivl om, at debatten vil fortsætte intenst i den kommende tid, i Danmark såvel som på EU-niveau.

Vil have flere britiske penge

I 1984 fik den daværende britiske regeringschef Margaret Thatcher gennemført, at det britiske bidrag til EU blev nedsat, fordi 80 procent af EU's budget gik til landbruget, som kun spiller en begrænset rolle for Storbritannien.

Nu kræver EU-Kommissionen, at denne nedsættelse ophører. Kravet begrundes med, at landbruget i dag kun står for 40 procent af EU's udgifter. Samtidig er den gennemsnitlige indkomst i Storbritannien steget væsentligt.

Den britiske regering siger hertil, at en fjernelse af lempelsen vil betyde, at Storbritanniens bidrag i forhold til nationalproduktet vil blive dobbelt så stort som Frankrigs bidrag og en halv gang større end det, Tyskland betaler.

Se artiklen »Kræver at englænderne betaler mere til EU« på notat.dk

Margaret Thatcher

Mange arbejdsløse i Estland

Estland er efter EU's opfattelse en duksedreng, fordi landet har en lav offentlig gæld og et budgetunderskud, der er langt mindre end de 3 procent, som ifølge EU er grænsen for, hvad et land kan tillade sig. Derfor har landet fået lov til at gå ind i Euro-samarbejdet fra 1. januar 2011. Men succesen er ikke uden problemer. Ifølge Den Internationale Arbejdsorganisation ILO har landet en arbejdsløshed på næsten 20 procent, hvad der stort set svarer til arbejdsløsheden i Spanien.

Og de arbejdsløse har det ikke nemt. Det gælder især dem, der ikke har haft beskæftigelse tidligere. De får kun cirka 500 kroner om måneden - og kun i 270 dage.

Se artiklen »Estlands arbejdsløse mærker ikke meget til landets økonomiske mirakel« på notat.dk

Stille! Formanden taler!

I begyndelsen af september foregik »en historisk begivenhed« i EU-Parlamentet i Strasbourg. For første gang skulle der i bedste amerikanske stil holdes en tale om Unionens tilstand.

Talen skulle holdes af Kommissionens formand, og det skabte bekymring hos visse folk i systemet. Formændene for de politiske grupper i Parlamentet frygtede, at den historiske tale skulle holdes for en halvtom sal. Derfor traf de den interessante beslutning, at politikerne skulle trækkes i deres diæter, hvis de ikke overværede talen. Og for at de ikke skulle have mulighed for at sive i løbet af talen og den efterfølgende debat, besluttede man, at de skulle kontrolleres hele tre gange i løbet af talen!

Sådan kom det dog ikke til at gå. For tasterne på medlemmernes computere glødede.

Og vupti, lige så hurtigt som beslutningen om at udstede bøder til fraværende politikere var taget, lige så hurtigt blev den trukket tilbage igen, og

det var nok meget fornuftigt. Ikke fordi det ikke hænder, at Europa-Parlamentet i Bruxelles-miljøet til tider opfattes som en flok (uvorne) børn. Men derfra er der trods alt ret langt til ligefrem at behandle dem som sådanne. Ikke mindst når der nu rent faktisk er tale om de eneste, der er direkte valgt til deres poster i EU.

Selve talen? En udvej kunne heretter være, at Kommissionens formand holdt en tale, der var så spændende, at folk alene af den grund valgte at blive i salen. Men det gjorde han ikke. Talen imponerede på ingen måde, ganske som de fleste havde forventet. Det mest underholdende indlæg i debatten kom fra den britiske enfant terrible, Nigel Farage. Hans indlæg opsummerede kort og effektivt mange EU-kritikers holdning: Aldrig før har Unionen været så magtfuld, og aldrig har den været så upopulær.

Euromanden skriver anonymt til NOTAT om livet i EU-institutionerne. Skribentens identitet er redaktionen bekendt.

Klar fordel for Sverige at stå uden for Euroen

Sverige har klaret sig så godt gennem krisen, fordi landet siden 1993 har kunnet føre en selvstændig valutapolitik. Det siger den tidligere direktør i Riksbanken (Sveriges nationalbank), Lars Wohlin, til Weekendavisen den 3. september 2010.

Sverige havde i 1993 et offentligt underskud på ikke mindre end 12 procent af bruttonationalproduktet. Men så opgav man at binde valutakursen til de øvrige lande i EU og lod kronen flyde.

Det førte til, at den svenske krone faldt så meget i værdi, at eksporten steg, og arbejdsløsheden faldt. Og man undgik inflation gennem aftaler mellem regeringen og arbejdsmarkedets parter.

Se artiklen »Sverige har haft fordel af at stå uden for Euroen« på notat.dk

Flyafgifter skal øge EU's budget

EU-Kommissionen lægger op til, at der skal lægges en afgift på flyrejser – og at pengene skal bruges til at forøge EU's budget.

Da fly bidrager langt mere til den globale opvarmning end andre transportformer, har det længe været betragtet som urimeligt, at flytrafikken ikke er belagt med afgifter. Derfor har forslaget fået en forholdsvis positiv modtagelse.

Udenrigsminister Lene Espersen udtalte således den 9. september, at regeringen ikke vil udelukke nye afgifter som bidrag til finansiering af EU's budget. De må blot ikke blive opkrævet direkte af EU.

Se artiklen »Flyafgifter skal øge EU's budget« på notat.dk

Frygter nye medicinregler

Hvis det står til regeringen, skal danske apoteker senest fra 1. april 2011 udlevere medicin, som er udskrevet på recept af læger i andre EU-lande. Det sker efter et krav fra EU-Kommissionen.

Åbningen for recepter fra andre EU-lande har mødt stærk kritik fra både læger og apoteker. De frygter, at der vil opstå et sort marked for falske recepter, fordi de ikke i praksis vil kunne se, om for eksempel en recept fra Malta eller Grækenland er ægte.

»Det kan give folk adgang til lægemidler, f.eks. potensmidler eller antibiotika, som deres praktiserende læge har vurderet, at de ikke bør have,« siger formanden for Apotekerforeningen, Niels Kristensen, til Jyllands-Posten den 5.9.2010.

Kritikken har gjort sundhedsminister Bertel Haarder så bekymret, at han vil overveje en udskydelse af reglerne.

Se artiklen »Regeringen vil bøje sig i medicinsag« på notat.dk

Kommissær bliver lobbyist

Den tyske politiker Günter Verheugen har ti års erfaring i EU, hvor han først var Kommissær for udvidelsen af EU og dernæst Kommissær for industri. Og denne erfaring forstår han nu at udnytte.

Verheugen har i april 2010 – to måneder efter sin fratreden som Kommissær – fået oprettet firmaet "The European Experience Company".

På firmaets hjemmeside står der, at det ikke vil indgå i nogen form for lobbyvirksomhed. Men samtidig siger det, at det vil holde seminarer med eksperter fra EU-institutioner, ligesom det tilbyder "analytiske baggrundspapirer og anbefalinger med hensyn til EU's politik".

Se artiklen »Tidligere kommissær ind i lobbyarbejde« på notat.dk

**Morten Løkkegaard,
medlem af
EU-Parlamentet,
Venstre**

Den femte Frihed

I mit arbejde for at sikre fortsat støtte til studerendes mobilitet i EU støder jeg ofte på begrebet *Den Femte Frihed*. Visionen blev bl.a. lanceret af Anders Fogh Rasmussen for tre år siden, og jeg har nu valgt at bære faklen videre. Den femte frihed går i sin enkelhed ud på, at viden skal kunne bevæge sig mere frit i EU, ligesom der også er fri bevægelighed for personer, varer og tjenesteydelser. Konkret skal den femte frihed gøre det lettere for forskere, studerende og universitetsundervisere at arbejde, studere og gøre karriere i andre EU-lande. Derfor vakte det glæde under de netop afsluttede budgetforhandlinger, at der var opbakning i Europa-Parlamentets kultur- og uddannelsesudvalg til at afsætte yderligere 15 millioner til livslang læring i 2011. Dette beløb er bl.a. øremærket til det populære Erasmus-program, hvor studerende i Europa kan tage til et andet EU-land og studere. Fordelene er indlysende. Udover faglige og sproglige kompetencer får de studerende en enestående forståelse for værtslandets kultur, historie og opbygning. Noget der gør dem attraktive, når de senere skal ud på jobmarkedet.

Erasmus-programmet er næsten blevet et offer for sin egen succes, da antallet af ansøgere langt overstiger de pladser, der kan tildeles de studerende. Derfor er det afgørende, at vi med pengene sikrer, at programmet kan vokse, så vi kan imødekomme det stigende behov. Hvis forslaget når igennem de afsluttende forhandlinger og bliver endeligt vedtaget, vil det blandt andet betyde, at yderligere 3000 studerende i 2011 kan rejse ud i Europa og studere i et andet EU-land med et EU-stipendium i ryggen. Erasmus har udsigt til en samlet stigning på €6 millioner – hvilket samlet set vil bringe ordningen op på ca. €400 millioner for 2011. Det betyder, at over 200.000 europæiske studerende kan anvende Erasmus-ordningen i 2011. I 2011 forventes EU's mobilitetsprogrammer alene at skabe 7000 nye jobs. Det er tal, der er til at tage og føle på.

Men der er stadig sten på vejen. De fleste karkersystemer er for længst harmoniseret i EU, via det europæiske meritoverførsels-system ECTS, men tal fra EU-Kommissionen viser, at ca. 30 procent af de europæiske studerende stadig har problemer med at få godkendt fag, når de vender hjem. Det må derfor være op til læreranstalter og medlemslandene at fjerne unødvendige hindringer, så der ikke er nogen, der afskrækkes af bureaukrati.

EU-præsident digter for Folkebevægelsen

NOTAT har sporet en lun forbindelse mellem EU's præsident Van Rompuy og Folkebevægelsen mod EU.

DIGTE OG POLITIK. Det er kommet NOTAT for øre, at der tidligere på året blev etableret en lun forbindelse mellem EU's præsident Herman Van Rompuy og Folkebevægelsen mod EU. Et umage par, al den stund, at Folkebevægelsen slet ikke mener, EU bør have en præsident. Alligevel reagerede Herman Van Rompuy prompte på en forespørgsel om at sende og signere et lille digt i anledning af en fødselsdag på Folkebevægelsens kontor i EU-Parlamentet.

Fødselsdagen for praktikant i Folkebevægelsen, Annali Cecilia Nilsson Wingård, fandt sted den 1. april, og det var hende, der i dagens anledning modtog et signeret digt fra manden i EU's høje embede.

Haltende haiku

Digtet er angiveligt skrevet i den japanske haiku-tradition – en form, hvor poesien mest ligger i luften mellem linjerne:

Påske

**Gule påskeliljer
farver det bare landskab
nikker og beder
formindsket til løg
genopstår planten hvert år
Påske overalt**

Skal man tro Erik Wesselius, en hollandsk kender af flamsk poesi, markerer digtet ikke et højdepunkt i den flamsk-belgiske Van Rompuys karriere. Van Rompuy følger end ikke formkravene til et haiku-digt særlig overbevisende, påpeger Wesselius. Et haiku-digt skal f.eks. være på tre linjer og sytten stavelser, og her er EU-præsidenten faldet igennem, selvom han er en dreven haiku-digter og vældig kendt for sit arbejde i digterkredse.

Digtet minder desuden til forveksling om et lille værk skrevet af den flamske digterpræst Guido Gezelle i 1871. Også i digtet af Gezelle

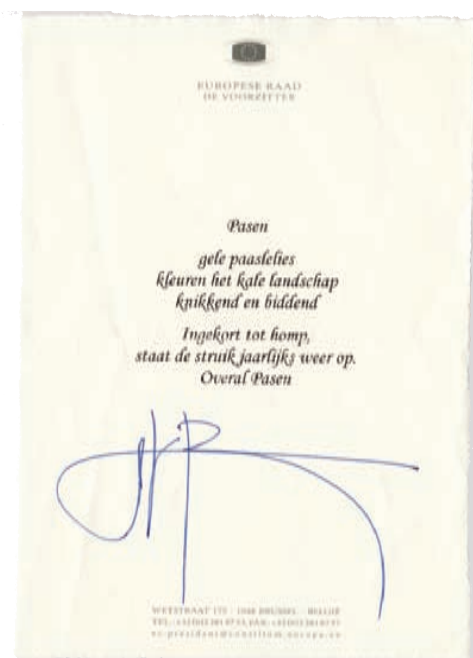
fra 1871 bruges påskeliljen som et symbol på genopstandelse med klare religiøse undertoner.

Tekrus med Søndergaard

Men det interessante i historien er måske ikke selve digtet, men den forbindelse mellem EU-modstanderne i Folkebevægelsen og selveste præsidenten, det udtrykker. Forbindelsen blev formidlet af en gruppe hollændere med forbindelse til de danske EU-modstandere, og som for at cementere relationen blev Van Rompuy overdraget et tekрус med et portræt af Folkebevægelsens EU-parlamentariker Søren Søndergaard. Om det blev modtaget med glæde, og om det tages i anvendelse på topmøder eller ved andre officielle lejligheder melder historien endnu ikke noget om. For det har ikke været muligt at få en kommentar af Van Rompuy.

Hos Folkebevægelsen nedtones begivenhedens betydning. Da NOTAT forelagde Søren Søndergaard beviserne, bedyrede han, at han ikke kendte til sagen. Han synes dog tilfreds:

»Jeg vidste ikke, at Van Rompuy fik et krus med mit portræt, og en opfordring til at yde EU modstand, men jeg er sikker på, han blev glad for det. Det er jo både et pænt portræt og et godt budskab,« siger han.

Van Rompuys digt til Folkebevægelsen på præsidentens brevpapir, og med fyldig autograf.